

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

P. J. H. Krol
Wormerveer

Een wijs hart

1 Koningen 3 : 1-15

Niet alleen Salomo heeft wijsheid nodig. Hij vroeg het met het oog op zijn koningschap. Maar eigenlijk kan geen mens zonder wijsheid.

Wijsheid heb je nodig om te kunnen kiezen, om beslissingen te kunnen nemen. En kiezen moeten we allemaal, dagelijks zelfs.

Toch zijn er mensen, die een bijzondere mate van wijsheid nodig hebben, omdat ze zulke grote verantwoordelijkheden dragen. Zoals Salomo, als koning van een groot volk, Gods volk nog wel. Maar groot is ook de verantwoordelijkheid van bijvoorbeeld: artsen voor hun patiënten, chefs voor hun personeel, onderwijzers voor hun leerlingen.

Mag ik hier echter, naar aanleiding van Salomo's gebed, eens aandacht vragen voor de verantwoordelijkheid van: ouders voor hun kinderen.

Liefde tot de HERE

Mag ik u dan eerst eens meenemen naar vers 3. Naar een opmerking over Salomo, voorafgaande aan zijn gebed om wijsheid. Ik bedoel deze opvallende woorden: „En Salomo betoonde zijn liefde tot de HERE door te wandelen in de inzettingen van zijn vader David”.

Voelt u wat ik zo bijzonder vind aan dit zinnetje? Dat er niet staat: Salomo betoonde zijn liefde tot de HERE door te wandelen in de inzettingen van de HERE, maar: hij betoonde zijn liefde tot de HERE door te wandelen in de inzettingen van zijn vader!

Zouden wij dat zo zeggen? Zouden onze jongens en meisjes dat gemakkelijk zo zeggen? Wat heeft het liefhebben van de HERE te maken met de inzettingen van je vader? Je hebt God lief, maar misschien wel veel kritiek op je vader, of je moeder. Zou Salomo dan geen kritiek op zijn vader gehad hebben? Best wel, denk ik. Zou hij, als kind van David en Bathseba, niet de zwakke plekken van zijn vader gezien hebben?!

En toch wandelt hij in de „inzettingen” van zijn vader. Wij mogen bij die inzettingen wel denken aan wat David op zijn sterfbed aan Salomo heeft voorgehouden: „Neem uw plicht jegens de HERE, uw God, in acht: wandel op zijn wegen en onderhoud zijn (!) inzettingen (1 Kon. 2 : 2).

Vader David durft dat tóch te zeggen tegen zijn zoon, ook al heeft hij zelf niet altijd op de wegen van de HERE gewandeld. God heeft zijn zonde immers vergeven!

En zoon Salomo zegt niet: vader, u hoeft mij niets te vertellen, u bent zelf ook niet zo'n beste geweest. Maar hij luisterde door de fouten en gebreken van zijn vader heen naar het Bijbelse onderwijs dat deze hem zo graag wilde meegeven.

Zou dat onder ons ook niet zo kunnen? Misschien klikt het niet erg tussen een moeder en een dochter. Misschien zitten vader en zoon op heel verschillende golflijnen. Toch kunnen ouders en kinderen iets gemeenschappelijk hebben: en de gebreken, en de liefde tot de HERE.

Een luisterend hart

Als Salomo tot de kern van zijn gebed komt, zegt hij (in vers 9): „Geef dan uw knecht een opmerkzaam hart”, dat wil zeggen: een luisterend hart.

De HERE verhoort dit gebed en zegt: „Zie, Ik doe naar uw woord: zie, Ik geef u een wijs en verstandig hart” (vers 12). Daarmee stelt de HERE „een opmerkzaam (luisterend) hart” op één lijn met „een wijs hart”. Wijsheid bestaat immers ook voor een groot deel uit aandachtig luisteren!

Salomo moest luisteren naar de HERE en zijn inzettingen. Maar ook luisteren naar de mensen, die hem als koning en rechter waren toevertrouwd.

Zo doen ook ouders met een wijs hart. Luisteren naar de HERE en zijn inzettingen. Dat allereerst. Zó luisteren, dat de kinderen het merken. Dat zij het aanvoelen: mijn ouders zijn in de opvoeding niet bezig zichzelf te kopieëren, maar zij willen ten diepste dóórgevers zijn, van wat zij zelf bij de HERE beluisterd hebben. Dat kan helpen te voorkomen, dat ouders hinderlijk tussen God en de kinderen in staan. En daarom is het zo wijs.

Maar dan ook luisteren naar die kinderen zelf. Ook dat hoort bij een wijs hart. Luisteren met alleen je oren is eigenlijk niet genoeg. Als je hart meeluistert, hoor je meer, hoor je ook achter de woorden,

Inhoud

- 1 Ds P. J. H. Krol,
Een wijs hart
- 2 Drs A. van der Dussen,
Gereformeerd zijn in de moderne tijd
- 3 Drs P. J. van Kampen,
Zending op „Mission '87”
- 3 Ds G. van den Brink,
Pastorale Notities
- 5 D. W. L. Milo,
Weerpraatje
- 6 M. de Jonge,
De Doleantie van 1886 en haar geschiedenis (3)
- 7 Drs O. Mooiweer,
Persschouw

luister je met een antenne van liefde. Een wijs hart reageert niet onmiddellijk bij elke kreet van zoonlief of dochterlief, maar probeert verder, dieper te luisteren. Zodat de gesprekken niet van mond tot oor, maar werkelijk van hart tot hart gaan. Mogen kinderen hun ouders zo leren waarderen als „geachte luisteraars”.

Helende wijsheid

Een gebed om wijsheid is niet overbodig. De problemen groeien ons soms boven het hoofd, ook in de gezinnen.

Laat deze wijsheid waar Salomo om vraagt ook maar onze hartewens zijn.

Dan gaat het niet om wijsheid in de zin van goedkope lesjes of dooddoeners, zoals je die soms wel aantreft in bepaalde agenda's.

Maar dan gaat het om wijsheid in de lijn van Salomo's Spreuken: wijsheid, die de HERE voor ons geselecteerd heeft. Wijsheid, die Hij ons geeft om op zijn wegen met zegen te wandelen, ook om het leven aan te kunnen en brokken te voorkomen. Ja, deze wijsheid kan zelfs helpen als er al brokken gemaakt zijn! Namelijk om de scherven dan toch weer zo goed en zo kwaad als dat gaat te lijmen of de scherpe kanten eraf te halen.

Dat blijkt ook uit het vervolg van 1 Kon. 3, als Salomo moet rechtspreken over twee hoeren, die vechten om één kind. Deze vrouwen komen met de scherven van hun levens bij de koning. En Salomo moet al zijn gekregen wijsheid aanwenden

(vervolg op pagina 2 - 1e kolom)

Gereformeerd zijn in de moderne tijd

1. Gereformeerd of christelijk?

Nu het christelijk volksdeel een minderheid in Nederland geworden is, ervaart menig-een het traditionele onderscheid tussen 'gereformeerd' en 'Rooms-Katholiek' en 'baptist' enz. in bepaalde situaties als achterhaald. Het is in sommige streken van het land zo'n zeldzaamheid geworden om op het werk of in de buurt of op school mede-christenen aan te treffen, dat de vraag in welk kerkelijk hokje zij passen aan belang lijkt in te moeten. Vooral wanneer je aan mensen merkt, dat Jezus Christus voor hen de levende Heer is, zodat zij van Hem hun heil verwachten en gehoorzaam aan Hem willen leven, kun je een verbondenheid beleven die ver uit gaat boven de verschillen in kerkelijke traditie. Laat iemand naar een heel ander soort kerk gaan dan jij, wat maakt dat eigenlijk nog uit als je hem kunt herkennen in Godsvertrouwen en in dingen als bidden voor de maaltijd en zondagsviering?

Verschil in waardering

Zo kan de vraag opkomen: is het niet belangrijker om christelijk te zijn dan gereformeerd? Onze vrijgemaakte broeders en zusters beantwoorden die vraag ontkennend. Zij zijn de overtuiging toegedaan, dat er absoluut geen tegenstelling is tussen 'christelijk' en 'gereformeerd', maar dat de gereformeerde religie het christelijk geloof veeleer in zijn zuiverste vorm gestalte heeft gegeven. Vandaar, dat je in de kolommen van het Nederlands Dagblad struikelt over de gereformeerde onderwijzers, huisvrouwen, politiemannen en kamerleden... Overigens is het allerm minst een specifiek vrijgemaakte gedachte, dat gereformeerd-zijn niet uitgespeeld mag worden tegen christen-zijn. De grote Herman Bavinck (1854-1921) b.v. heeft in rustige, wetenschappelijke betogen hetzelfde beweerd. En wat dacht u trouwens van de Christelijke Gereformeerden (!)?

In Nederlands Gereformeerde kring wordt deze waardering van gereformeerd-zijn eveneens teruggevonden, getuige alleen al

de náám die onze kerken zich nog niet zo lang geleden hebben aangemeten. Toch valt niet te ontkennen dat er onder ons ook andere geluiden gehoord worden. Er zijn er, die in het gereformeerde een versmalling en een verbijzondering van het christelijke ervaren. Voor hen behelst het begrip 'gereformeerd' een soort christendom, waarin het christelijk geloof niet in puur bijbelse vorm bewaard is gebleven, maar in een bepaald kader geplaatst is, met alle beperktheden en eigenaardigheden vandie. In de ontmoetingen met christenen uit andere tradities kunnen dan de wederzijdse 'eigenaardigheden' tegen elkaar worden weggestreepd, om de herkenning van het christelijk geloof als zodánig over te houden. Voor hen lijdt het geen twijfel, dat het inderdaad belangrijker is om christelijk te zijn dan gereformeerd.

Betrekkelijk, maar waardevol

Er komt dus binnen onze kerken een verschil in waardering van gereformeerd-zijn voor. Maar is dat zo erg? Valt het niet veeleer te betréuren, dat de Vrijgemaakte kerken het in de jaren '60 onaanvaardbaar vonden dat er mensen waren die op de betrekkelijkheid van gereformeerd-zijn wezen? Misschien zit in beide waarderin-gen zoveel goeds, dat ze niet zonder elkaar kunnen, maar elkaar aanvullen en korrigeren. Wanneer b.v. mensen het begrip 'gereformeerd' gaan hanteren als zo'n beetje de belangrijkste maatstaf waaraan christenen en de christelijke gemeente getoetst moeten worden, is het heilzaam als daar enige relativering tegenover staat. In de konfrontatie met de sekularisatie rondom ons kan het hard nodig zijn, om het belangrijker te vinden dat iemand christelijk is dan dat hij gereformeerd is. Hoeveel ouders zouden niet intens dankbaar zijn, als hun van het geloof afkerig geworden kinderen de weg naar Christus terug zouden vinden via b.v. een bepistengemeente? Dan doet de al dan niet gereformeerde identiteit van hun kinderen werkelijk minder ter zake.

Dat betekent niet, dat ze helemaal niet meer ter zake doet. Wanneer christenen smalend over gereformeerd-zijn gaan spreken, als was het een overtoollige en

daarom schadelijke ballast, die zo vlug mogelijk opgeruimd moet worden, is het heilzaam als dáár enige relativering tegenover staat. Onze Vrijgemaakte broeders en zusters houden niet zonder reden vast aan een dankbare waardering van de gereformeerde religie. Van hen kunnen wij leren, dat wij vanuit de gereformeerde traditie heel wat waardevols in huis hebben als het gaat om de benadering van het christelijk geloof in de moderne tijd. Er is alle aanleiding om ernst te maken met het doel dat OPBOUW zich stelt: weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven. Het is goedkoop en het getuigt van onvoldoende kennis van zaken, om de gereformeerde traditie af te schrijven als een ouderwetse variant van het christendom, die heden ten dage meer kwaad dan goed doet.

Terug naar de bronnen

Om echter ervan doordrongen te raken dat de gereformeerde traditie een positieve bijdrage kan leveren aan het christen-zijn in de moderne tijd, moeten wij altijd weer terug naar de bronnen. De frisheid en explosieve kracht, de vrijheid en de blijheid, die menigeen tegenwoordig overal zoekt behálve in gereformeerde kringen, is overrompelend aanwezig in de geschriften van de 16e-eeuwse hervormer Maarten Luther (1483-1546). In de komende nummers van OPBOUW wil ik daarvan iets overbrengen. Nu gaat de gereformeerde traditie strikt genomen niet op Luther terug, maar op Calvijn en de Zwitserse reformatie. Luther heeft zo zijn eigen traditie gekregen: de lutheraanse. Niettemin kunnen ook Nederlands Gereformeerden zich met recht en reden als erfgenamen van Luther beschouwen. Want niet alleen is Calvijn een van de beste leerlingen genoemd, die Luther ooit gehad heeft; ook betekent de naam 'gereformeerd' in wezen niets anders dan 'hervormd', zodat gereformeerden - als het goed is - mensen zijn die maar één ding willen: hervormd worden door de vernieuwing van hun denken (Rom. 12 : 2). Welnu, als één ding kenmerkend is voor Luther, dan dit: hij heeft hervorming nagestreefd door de wereld-gelijk-vormigheid van zijn dagen in kerk en theologie fundamenteel te bestrijden.

Misschien is Luther buiten zijn eigen traditie wel bekender geworden door zijn historische optreden dan door zijn denken. Iedereen weet wel dat hij in de 16e eeuw een beweging op gang heeft mogen brengen, die ingrijpende gevolgen heeft gehad voor het hele verdere verloop van kerk- en wereldgeschiedenis. Maar hoeve-len kennen de verrassende zeggingskracht van zijn evangelie-prediking? Daarom volgende week een fragment uit een preek van Luther, om weer wat beter te begrijpen waarom het de moeite waard is op zijn ontdekkingen te teren.

Vervolg van pagina 1

EEN WIJS HART

om (hoe ten dele ook) er toch weer iets heels van te maken.

Wij mogen God wel dankbaar zijn, dat wij ook zo'n Koning hebben: de Here Jezus, van wie geldt: „meer dan Salomo is hier”.

Met een luisterend hart deed Hij gehoorzaam wat zijn Vader wilde en doorzag Hij het hart van de mensen voor wie Hij kwam.

Zijn wijsheid was krachtig tot zegen. Hij trok mensen met kapotte levens aan, of anders zocht Hij hen wel op. En maakte die levens weer heel. Hij wordt niet voor niets de Heiland, de Heelmaker genoemd. In de eerste plaats Heelmaker van de relatie tussen God en ons. Maar de tussenmenselijke relaties profiteren daarvan mee! Als het goed is ook die kwetsbare relatie tussen ouders en hun kinderen.

Zending op „Mission '87"

In de vorige eeuw waren de meeste kerken niet erg geïnteresseerd in wereldzending. Zendingsgenootschappen werden gesticht om de taak uit te voeren die de kerken lieten liggen. Maar dat heeft het bijbelse patroon van wereldzending ernstig verstoord en het heeft de kerk verarmd.

Peter Cotterell, toespraak op 27-12-1986.

Een typische Brit. Jaren zendingsarts geweest in Ethiopië. De eerste spreker op „Mission '87", in een bijeenkomst voor „voorgangers". Het thema: „de plaatselijke gemeente en de zending in de twintigste eeuw."

Hij spreekt zoals het een Brit past: bewogen, maar rustig. Laat zich door zijn emoties niet meeslepen. Zijn gehoor krijgt een duidelijke analyse van waar het allemaal fout kan gaan in het zendingsbewustzijn van de kerk. De „fatal dichotomy" - de „noodlottige scheiding" - tussen de taak van de gemeente en de taak van de zending. Alsof die niet alles met elkaar te maken zouden hebben! Het onjuiste en kwalijke onderscheid dat men vaak maakt tussen zending ver weg en evangelisatie dicht bij huis. Alsof de gemeente slechts op één vlak een opdracht zou kennen. De praktijk van het evangelisatiewerk en de verkondiging als toetssteen voor je hele theologie. Cotterell spreekt helder en in-snijdend; hij scoort aan de lopende band punten in de discussie over onze taak - of de taak van kerkelijke voorgangers - in

het werk van zending en evangelisatie. Allerlei „unbiblical distinctions" en „dichotomies" worden aan de kaak gesteld. Zonder ophef. Maar wel spreekt hij met warmte over zijn Afrikaanse zendingskerk, die in de vervolging is terechtgekomen. Wel zijn er opmerkingen over de nood van onze Europese „prosperity theology", een theologie vanuit onze situatie van welvaart. Wel doet hij een poging om de visie van de Bevrijdingstheologie en de relevantie ervan voor onze tijd te bedenken. Hij plaatst opmerkingen over structuren en organisaties, maar vooral over voorgangers die hun gemeente moeten leiden in enthousiasme, die hun kudde in vuur en vlam moeten zetten voor het Evangelie.

Als tolk kan ik het verhaal goed volgen. Een duidelijk script, waar de spreker zich goed aan houdt. Bij een paar anderen - later in het programma - wordt dat moeilijker. Ik hoor soms een andere uitspraak van het Engels dan ik gewend ben, een Afrikaanse uitspraak, een Afrikaander uitspraak, een Chinese uitspraak. Het zijn

mensen, met een gele huid, een zwarte huid, een bruine. Heel verschillend van temperament, lijkt het wel, maar allemaal mensen die in vuur en vlam willen staan voor het Koninkrijk der Hemelen! Mensen die een groot gehoor aan jongeren willen bereiken, hen willen doordringen met het Goede Nieuws in Christus, hen willen doordringen van de noodzaak dat Woord door te geven! Op alle continenten. Of aan de overkant van de straat.

Verhalen van her en der. Omdat ik ze - met vervaltijd van hoogstens twee seconden - in fatsoenlijk Nederlands moest zien weer te geven, zijn ze me niet allemaal woordelijk bijgebleven. Maar wel de kern, en de grote lijn. Wonderbaarlijke verhalen soms, met name die over machtige tekenen op het Chinese vasteland. Ontroerende verhalen vaak, verteld bijvoorbeeld door de wijze en zachtmoedige Oegandese (Anglicaanse) bisschop Festo Kivengere, nog maar net opgeknapt na een zware operatie.

Vele duizenden

Het voelde alsof ik de „miljoenen van Azië" tegenkwam, als ik me langs de stands in een grote zaal een weg moest banen naar een van de andere - veelal ook reusachtige - ruimtes in het Utrechtse Jaarbeurscomplex. Een kleine elfduizend mensen, voor het overgrote deel jongeren, bevonden zich op een paar vierkante kilometer Utrechtse grond.

Hoe anderen zo'n aantal beleven, weet ik niet. Maar (ondanks mezelf misschien) kreeg ik er een 'kick' van! Elfduizend mensen uit zo'n twintig Europese landen. Er waren kleine groepen onder zoals de achttien Polen, die door mijn collega Dorothea moesten worden „gegidsd". (Ze zat er als „eenpersoonsfractie" best zwaar, ze moest alles vertalen, voor twee landgenoten maar.) Maar er waren ook de veertien bussen uit Portugal, die de 820 jongeren uit het uiterste Zuid-Westen van Europa aanvoerden. Ze waren op Eerste Kerstdag weggegaan, om 9 uur in de ochtend; ruim twee etmalen later, om een uur of vier op de zaterdagmiddag, wankelden ze gekreukt en minder schoon de Marijkehal binnen.

Er waren, meen ik, 115 Grieken, die nog een halve dag eerder uit hun land waren vertrokken. Er waren ook - gelukkig - veel Nederlanders, veel Duitsers en Duitssprekenden; ook hoorde je heel wat Frans en Engels en ertussen door Italiaans, Spaans en Skandinavisch in diverse variëteiten. Als ik het echt niet kon thuisbrengen, veronderstelde ik - wat soms juist bleek - dat het Hongaren, Polen of Joegoslaven waren.

Allemaal jonge mensen, die niet zelden buitengewoon bemoedigd werden door het zien van zoveel andere jongeren, komend vanuit ons hele werelddeel.

Gevarieerd

Dat dat zo was bleek wel uit gesprekken met andere tolken: met Isabel, Luisa en Fausto uit Portugal, die al sinds het vorige congres in Lausanne, eind 1983, persoonlijke en goede vrienden zijn geworden. Ik hoorde het ook van de parmantige domi-

G. v. d. Brink,
Rotterdam

Pastorale Notities

Het pastoraat is niet alleen wonderbaar. Het is soms heel zwaar.

Bijvoorbeeld, als we in een grens-situatie geroepen worden om een onomwonden NEEN te spreken. Dan is het ge-sprek afgelopen. Je kunt dan niet meer (wat je zo graag wilt) paedagogisch bezig zijn; laat staan „ortopaedagogisch". Je loopt het grote risico de ander kwijt te raken. En dan gaat het vaak nog om mensen, die je zeer dierbaar zijn, soms om het liefste wat je bezit. Dan treedt de verleiding op om, aan de grenzen van je ambt, wat te knoeien. Als een arts, die de realiteit van de naderende dood niet aanvaardt. Ambtsdrager zijn is soms ook: na je taak volbracht te hebben je opdracht teruggever aan de Here, omdat je niet verder kunt. Zoals dat ook geldt voor vaders en moeders. Van de Here Jezus wordt verteld dat Hij de rijke

jongeman liefkreeg, Mk. 10 : 21. Toch bracht Hem dat niet in verleiding wat voorzichtiger aan te doen met hem. De Here Jezus aanvaardde het risico dat Zijn geweldige eis meebracht, in de zekerheid dat al wat de Vader Hem gegeven had, tot Hem zou komen, Joh. 6 : 37. Dat kost tranen en verdriet. De Here God heeft echter geschreid bij het verlies van Efraim, zijn oudste zoon, die Hij had leren lopen, Hosea 11 : 1-3. Zouden wij daar dan te goed voor zijn? We zeggen wel eens: onze tijd wil het lijden niet aanvaarden. Maar als er één vorm van lijden is, die wij als christenen moeten leren aanvaarden in onze saeculariserende tijd, is het 't'lijden van verliezen" van wie ons dierbaar zijn. Samen met God. Dat kost tranen. Jeremia heeft er naar gesnakt dat zijn hoofd water zou zijn om te bewenen de breuk van de dochter van zijn volk (Jer. 9 : 1, 13 : 17; 14 : 17). Toen de Here Jezus Jeruzalem zag liggen en haar einde voorzag, huilde Hij hevig (Luk. 19 : 41). Paulus heeft

aan de gemeente van Korinthe zijn bekende tranenbrief geschreven (2 Kor. 2 : 4). Ik heb het eens meegemaakt in een kerkdienst van de Chr. Ref. Church op Vancouver Island dat de jonge dominee moest meedelen dat een alom geacht medebroeder in zonde gevallen was, en onder censuur moest worden gezet, waarna hij zich prompt had onttrokken. Na de mededeling barstte de dominee in tranen uit en het duurde vijf minuten eer hij de dienst weer van de ouderling kon overnemen. Mijzelf scharend in deze rij erken ik dat ik meermalen zo gebroken was van verdriet, dat ik heb gehuild. En dan weet ik, dat ik bepaald de enige niet ben, Misschien gebruiken we wat flinkere termen: „Man ik heb een potie gejangt!", maar is het nodig ons zo stoer te houden? Het zou geen compleet beeld oproepen als ik alleen maar leuke stukjes schreef over het ambt. Tranen horen er ook bij. Tot G's straks Zijn tranen droogt! En de onze er bij. (Op. 21 : 4).

nee Apostolos uit Thessaloniki, die me de vorige keer ook al zo was opgevallen. Hij stapte er, als midden-vijftiger, rond alsof hij inderdaad een van de apostelen was! En verheugde zich, als echte zuiderling, hoorbaar bij elke opzienbarende uitspraak over de voortgang van het Evangelie in de wereld.

Natuurlijk, dat zij toegegeven, als je daar 's middags of 's avonds in je tolkencabine zit (en dat nog niet eens elke dag, want ik „deed” slechts een deel van het Congres), dan zit je daar niet als de gemiddelde deelnemer. Ik ging om een uur of elf 's avonds op mijn fiets terug naar Zeist, in plaats van mij tussen duizenden geloofsgenoten in één reuzenslaapzaal op mijn matras uit te strekken. Ik at boven in een restaurant in plaats van duizend mensen vóór me te hebben staan in een rij wachtenden. Maar desondanks, je maakt toch - ook als niet meer zo jonge deelnemer - de sfeer mee. En de mogelijkheid bij honderden stands informatie over zendingswerk te krijgen. Of de mogelijkheid om een aantal van Europa's bekendste „gospelzangers” te horen concerten. En wat heb ik van de meesten genoten, zeg ik zonder gêne!

Vooraf echter de mogelijkheid om vanuit de hele wereld verhalen aan te horen. Hoe het was (en is) in Oeganda. Hoe het staat met de opwekking op het Chinese Vasteland. Hoe het gesteld is met de situatie van Moslimse immigranten in Europa, om zo maar wat verhalen te noemen die ik vertalen moest. Maar er waren allerlei keuzeprogramma's; er was dus veel meer!

Geen euforie, maar toch...

Maar laat ik niet de indruk wekken alleen een juichtoon aan te heffen. Een gevoel van ongebreidelde euforie past misschien ook niet meer bij mijn leeftijd, die al reden geeft enige afgewogenheid en bezonkenheid van oordeel te verwachten. Bovendien, doordat je hier en daar wat achter de schermen kunt kijken, zie je ook wel hoe bepaalde dingen niet helemaal gingen als was bedoeld en gepland. Een paar verhalen hadden misschien nog iets meer geprofileerd kunnen zijn. Een aantal administratieve dingen nog iets precieser geregeld.

Toch, voor alle goede verstaan, voor de leiding van dit gigantische evenement niets dan lof, zéér grote lof! Wat komt er eindeloos veel bij kijken om tienduizend mensen te voeden, naar lichaam en geest! En wat is er veel bijzonder goed gedaan. Wat is er veel zichtbaar gezegend verlopen!

En wat is er veel reden om uit zo'n gebeuren lessen te trekken, voor ons individuele geloofsleven, maar ook, naar ik meen, voor ons geloofsleven als mensen tezamen. Ook als kerkformatie, die - vooral door jongeren - niet altijd bij voorbaat als een geloofsgemeenschap wordt beleefd.

Om van te leven

Laat ik daarom een poging doen om dit - zonder enige twijfel sterk persoonlijk getinte - verslag te laten uitlopen op een aantal wat meer „objectieve” overleggingen. Wat zie ik zelf als zaken die ook in ruimere kring men van zo'n groot zendingscon-

Van 27 december tot en met 1 januari j.l. werd in Utrecht „Mission '87” gehouden. U hebt er via de media van kunnen horen, hoe groots die manifestatie van zo'n 11.000 Europese christen-jongeren wel was.

Naast Ds Rietkerk, die (mede) bij de grote Avondmaalsviering op Oudjaarsavond betrokken was, was er tenminste nog een tweede lid van onze kerken aanwezig. Pieter van Kampen maakte deel uit van een team van in totaal zo'n 70 tolken uit tenminste vijftien landen. Hierbij een persoonlijke impressie.

gres kan leren. Ik som een aantal zaken op. Met een zekere vrijmoedigheid. Mocht ik, ergens, onbedoeld, op iemands tenen staan, dan wil ik er met alle genoegen weer vanaf stappen. Hoewel het ook goed kan zijn eens te bezien waarom een opmerking ons zo steken kan!

☆ Wat ik bij Mission sterk heb ervaren - waar ik persoonlijk door ben gestimuleerd en, om het eens goed evangelisch te zeggen, door „ben aangeraakt” is de zo sterke zendingsvisie.

„De wereld is mijn parochie”, moet de oude opwekkingsprediker John Wesley al eens hebben gezegd, zo'n twee eeuwen geleden. Terwijl van de Schotse Hervormer John Knox de uitspraak wordt gemeld, als gebed, „Geef mij Schotland of ik sterf!” Wat een élan komt ons over de kloof van vele eeuwen soms nog tegemoet!

Diezelfde visie trof ik ook op Mission aan. Die betrokkenheid bij de loop van het Evangelie in de diverse continenten. Het verlangen om te worden geïnformeerd, de drang ook aan de andere kant om te vertellen. Te vertellen van grote moeiten, maar óók de drang de grote daden des Heren te vermelden. Als ik dat zo meemaak, denk ik vaak: „Wat zijn wij vaak toch provinciaal. Wij maken ons druk om kleine dingen op ons eigen erf. Terwijl de wereld in brand staat! Terwijl in grote delen van onze wereld het Woord van God met grote kracht, en ook met tekenen en wonderen vergezeld, zich baanbreekt.” Het is onze eigen verantwoordelijkheid, als we zulke berichten missen. Zoals het ook ons zelf op verschraling kan komen te staan, als we zulke dingen niet horen...

☆ Het tweede dat ik wil noemen is het punt van het *gebed*, het persoonlijke indringende en aanhoudende pleidooi bij onze Hemelse Vader dat Hij toch de werkers uitzendt, naar de velden die wit zijn. Die drang om de Here tot Zijn eer te laten komen. Die bewogenheid bij mensen van wie men daadwerkelijk beléeft dat ze zonder Christus, de enige naam ons ter behoud geschonken - verloren gaán - en zijn. Een hele nacht van gebed, een periode van gebed en vasten (voor wie daar zelf voor koos), een gebed met een of twee mensen naast je in de rij (in welke taal die ook tot God spraken). En nog veel

méer. Het aanhoudende gebed. De worsteling om voor Gods aangezicht de machten der duisternis te lijf te gaan. En dat niet in eigen kracht, maar bekleed met de wapenrusting van het geloof.

Wordt zulk gebed veel bij ons gevonden?

☆ Ten derde, het accent op *nieuwe liederen*, vooral liederen van aanbidding en lofprijzing. Meestal was een lied oorspronkelijk in het Engels geschreven, maar dankzij de diverse bundels kon iedereen het in zijn of haar eigen taal meezingen. Vele talen, maar eenzelfde doel: de Here der ganse aarde moet aanbeden worden!

Natuurlijk weet ik ook wel dat er over liederen heel verschillend geoordeeld kan worden. Beter dan menigeen zelfs, denk ik, heb ik bestudeerd wat er in de kerkgeschiedenis aan ellende door de diverse liederen- en gezangenbundels veroorzaakt is. Maar, anderzijds, wie kan zo'n *schat* aan liederen horen, meemaken, en menen dat de kerk die maar zo gauw mogelijk vergéten moet? Juist de laatste vijftien jaar is - dwars tegen alle kerkverlating en alle secularisatie in - een keur aan prachtige liederen ontstaan, die (ben ik persoonlijk geneigd te zeggen) onze keuze aan zang tot Gods eer alleen maar uitbreidt.

☆ In de vierde plaats, meld ik een aantal *verblijvende accenten*. Juist op punten waar de „evangelische gezindte” in het verleden - en niet altijd zonder reden, meen ik - gekritiseerd is bleek een zekere rijping in zendingsvisie en een beter evenwicht te zijn opgetreden. Het is, dunkt me, goed dat hier te melden.

De tegenstelling tussen verkondiging en (ook) maatschappelijke betrokkenheid was veel minder aanwezig dan vroeger wel eens bij evangelischen het geval was. De zending „overzee” werd zeker niet verheerlijkt. Er werd geen wig gedreven tussen zending ver weg en de noodzaak tot evangelisatie dicht bij huis. Integendeel! Het in het begin geciteerde verhaal van Cotterell was in dezen maar al te duidelijk. De heilzame invloed van de Anglicaanse evangelical John Stott, was mijns inziens daarin duidelijk merkbaar. Het belangrijkste is misschien nog wel dat het verschil tussen „geloofszending” en „kerkelijke zending”, dat vroeger zo vaak een grote - en bijna altijd een negatieve - rol speelde, nauwelijks aanwezig was. Zie ook hier Cotterells verhaal. Een vriendin die in 1980 in Lausanne was, vertelde me hoezeer ze door dat verschil in toon met toen gefraspeerd was. In positieve zin getroffen. Waarvan acte.

Om terug te keren naar mijn eigen waarnemingen en ervaringen, ik heb *genoten* van het deel van het congres dat ik mocht meemaken. Ik voelde me een bevoorrecht mens. Ook ben ik blij dat ik niet als enige lid van onze kerken daarbij betrokken ben geweest. Toch spreek ik, nu al, de hoop uit dat, mocht er in 1989 opnieuw een congres komen, en weer in Utrecht, dat er dan meer Nederlandse christenen, juist ook uit onze kerken, bij aanwezig mogen zijn.

Weerpraatje

Het weerbericht is hier - in een land, overvloeiende van mist en regen - het hoogtepunt van elke nieuwsuitzending. Zelfs menen we aan de weerprofeet van de dag al te zien, welk weer we kunnen verwachten: Iain is altijd voor het slechte weer, Bill meestal een boodschapper van goede tijding.

Het weer is ook, na elke begroeting, het eerste punt voor een gesprek. Onbeleefd om er niet aan deel te nemen. Of het nu de kerk, het postkantoor of de kruidenierswinkel is, met een weerpraatje worden banden gelegd en onderhouden. Het weer is bijvoorbeeld een reden om niet naar de kerk te gaan; is er regen dan zou je kletsnat aankomen, en is het weer goed dan kan het zo maar omslaan. Het weer is bovendien een reden om wel naar een feestje of begrafenis te gaan; is er regen dan helpen alleen gezelligheid en een glas, is het mooi weer dan is er al helemaal niets tegen.

Ja het weer is zo belangrijk dat de nieuwslezer van de BBC vaak, bij de aankondiging van het weerbericht, een verbindende schakel legt naar zijn collega: en laten we nu eens zien wat Iain vandaag van het weer maakt. En omgekeerd zal de weerprofeet graag met een kwinkslag teruggrijpen op het laatste nieuws, eer hij met zijn menu begint.

Wie ondanks alles naar de kerk komt zal zijn burens begroeten met: terrible, isn't it?, verschrikkelijk nietwaar? Of: wat een koude dag! Of: vandaag iets beter, niet? Ook de ouderlingen zeggen na hun goedemorgen in de hal iets over het weer, meestal ongunstig. Ja zelfs de predikant maakt, na zijn begroeting tot ieder in het algemeen, een opmerking over het weer in het bijzonder. Hij kan er hartgrondig bij rillen en dat geeft een band, een broederband: samen lijden we aan 't weer.

Eens ging bij ons de predikant van het Zeemanshuis van Oban voor. Het was stormachtig weer. De goede man maakte haast en zei eindelijk: er is een schip in moeilijkheden, ik geef jullie mijn zegen en jullie kunt daarna nog „Eternal Father” zingen, terwijl ik gauw naar mijn post rijd. Eternal Father is lied 467, een gebed voor zeelieden in nood.

—☆—

De vorige week liet een collega me een foto zien van een kreeftenfeest, in zijn keuken gevierd, met alles wat daar bij hoort. En dan kreeften van een voet lang en nog wel groter. Ik zei: rijke mensen zijn jullie, daar gaat voor een mooi bedrag door jullie keel! - Welnee, was het antwoord, we hadden zaterdag een visser uit de puree gehaald en hij trakterde ons uit zijn voorraad. Wij - dat is dan het Reddingswezen. Het wordt door vrijwil-

ligers bemand en daar zitten enkele collega's tussen. Dat is voor sportieve mensen, die tegen een nat pak en een stootje kunnen, en die op zee in stormweer niet verlegen zijn. Het wordt natuurlijk gratis gedaan en het levert een paar beste verhalen op.

Dat weer is van grote invloed op het volkskarakter. Het is opvallend hoeveel werk kan worden uitgesteld vanwege de weersomstandigheden. Bij regen geen tuinwerk. Bij regen geen bezoeken. De schilder bijvoorbeeld, die de vorige winter alle binnenwerk bij ons afmaakte, zou verleden voorjaar terugkomen, zodra er drie droge dagen waren geweest. Die droge dagen zijn er echt wel geweest - maar toen moest hij elders winterprogramma's afmaken, die op drie droge dagen hadden gewacht. Het zal nu wel voorjaar 1987 worden eer alles afkomt. Als er dan tenminste 3 droge dagen achtereen komen.

Er was eens een kletsnatte Schot, die tijdens een gietbui bij zijn beste vriend binnenvluchtte (zegt het verhaal). Hij riep luidkeels „volk” en hoorde een benepen stem van onder de schoorsteenkap. Overal in huis lekte het water van het plafond neer. - Kom gauw hier, riep de huisheer, onder de schoorsteenkap zitten we droog. - Maar, vroeg de vluchteling verbaasd, je huis staat blank, waarom repareer je je dak niet? - Dat kan toch niet met zulk weer? was het antwoord. - Maar morgen, als het niet regent, dan kan het toch wel? - Dan lekt het dak niet, was het laatste woord. Daarmee kon de fles geopend worden, want altijd op een droogje zitten is ook niets.

A propos, wanneer u sinds een jaar zulke uitstekende weersvoorspellingen voor de televisie krijgt, weet dan dat ze van dit land komen; dat ze van eigen satellieten plukt en aan Nederland verkoopt. Wijzelf kijken er niet teveel naar. Beter is het dagelijks je eigen barometer bij te stellen en de voor- of achteruitgang van de luchtdruk af te lezen. En dat kan diepe indruk maken: soms loopt de barometer in anderhalve dag van 77.5 naar 72.5 terug, dat is meer dan een derde van de schaal. En zet dan je luiken en garagedeuren maar vast: de depressies komen hier vers uit de keuken van Sint Kilda.

U herinnert zich nog wel onze oude dominé MacVain van 10 jaar terug? Enkele malen hebt u een „sermon” van zijn hand in deze kolom kunnen lezen. Hij was (en is niet meer, helaas) een echte Schot; dus verontschuldigde hij zich altijd voor het weer. Wij zeiden: je krijgt het weer toch gratis, man? - Hij vond het jammer dat we zo'n slechte indruk van zijn land opdeden. - Wij zeiden: alle regen komt van boven en wat van Boven komt moet wel goed zijn. Toen we hem voor de derde maal aan de Gever van het goede en het kwade herinnerden, sloeg het bij hem aan! Hij hield een preek over Deuteronomium 11 : 10 vv. U weet natuurlijk wel uit uw hoofd wat daar staat, maar voor uw kinderen die het misschien nog niet weten halen we het even op. Daar staat dat Mozes aan de kinderen Israëls over het Belofde Land zei:

Want het land, waarheen gij komt om het in bezit te nemen, is niet als het land Egypte, waaruit gij getrokken zijt: dat gij na het zaaien kunstmatig moest drenken als een moestuin;

maar het land waarheen gij trekt is een land van bergen en dalen, dat water drinkt van de regen des hemels; een land waarvoor de Heere uw God zorgt; bestendig zijn de ogen van de Heere uw God daarop gericht, het hele jaar door”.

Dat was een nieuw geluid hier. Nog nooit gehoord, dat de Heere zelf zijn ogen op dit land gevestigd houdt, dat Hijzelf voor de regen zorgt. En ja, dat zegt de bijbel op veel plaatsen, niet alleen door de mond van Mozes. Hoewel met name hij het verband zag tussen ons wandelen naar Gods inzettingen enerzijds - en Gods regen en vruchtbare tijden anderzijds.¹⁾ Ook waarschuwde Mozes dat de Heere, wanneer Israël vreemde goden zou gaan dienen, de hemel kan toesluiten en zo doende koren, most en olie aan zijn volk onthouden. Datzelfde zei ook Salomo²⁾: dat de Heere de hemel kan toesluiten, maar op onze verootmoediging, onze bidstond bijvoorbeeld, ons land weer kan „genezen”.

Ook zegt de bijbel dat de Heere, om ons te tonen dat Hij regeert en door Hem de

EEN ANDER FORMAAT EN EEN NIEUW JASJE

Met dit eerste nummer van de 31e jaargang ontvangen de abonnees van „Opbouw” het blad in een ander formaat en met een andere lay-out.

Met de andere letter is al enige tijd geëxperimenteerd. Daarover hebben bestuur en redactie geen opmerkingen ontvangen. Aangenomen mag worden dat de nieuwe letter geen moeite heeft veroorzaakt met betrekking tot de leesbaarheid. Hoewel het formaat van ons blad kleiner is geworden betekent dit niet dat er minder geboden wordt. Meer dan tot nu toe de gewoonte was zal gebruik worden gemaakt van de kleine letter voor de rubrieken boekbespreking, kerknieuws en nieuws uit breder kring.

Gaarne vertrouwen wij dat de abonnees het nieuwe jasje van „Opbouw” kunnen waarderen en dat de vernieuwing mede dienstbaar is aan het propageren van ons blad.

Het bestuur

koningen regeren, donder en regen kan geven³⁾ tijdens de tarwe-oogst - wat een misoogst betekent. Amos wees er op⁴⁾, dat de Heere de regen had weggehouden, drie maanden voor de tarwe-oogst; alweer misoogst also. Ja, eenmaal regende het niet in drie en een half jaar⁵⁾, zodat men schreeuwde om regen, vruchtbaarheid, gewas, koren, olie en wijn! En op veel plaatsen zegt de bijbel, dat het weer uitsluitend en geheel van de Heere afhangt. Hij geeft de vroege en late regen, opdat de aarde ons zijn vruchten kan geven: brood om van te leven, wijn om bij te zingen.

Hij zegt tot de sneeuw: val op de aarde, en tot de stortregens: wordt machtig, zei Job⁶⁾. De storm komt uit zijn schatkamer en de kou uit zijn schuren. De regen komt volgens een gezette orde en voor het weerlicht baant Hij de weg. Hij maakt de dauw, en de regen heeft geen andere vader dan de Heere. Jawel - donder, hagel en bliksem komen van Hem⁷⁾, en we zingen het in psalm 105. Er zijn trouwens meer psalmen, die van Gods macht over de natuur spreken: zingen we niet over de regen, die ons gans rijkelijk kan overdekken?

Jeremia wist het: die de Heere vrezen kunnen rekenen op vroege en late regen „op zijn tijd” en zelfs ... zonnig weer in de oogstweken.⁸⁾ Want Hij beschikt over water, over mist, bliksem en regen, wind uit zijn voorraadkamers. Weerprofeten kunnen denken dat ze het weer in de hand hebben, maar het zijn geen natuurkrachten, geen wetten van oorzaak en gevolg, geen voorspelbare satellietobjecten - doch scheppingen van de Almachtige.

In dit land, waar men leeft bij de gratie van de evolutieleer, (de kinderen worden er mee volgepompt) gelooft men nog aan „weergoden”, die onderworpen moeten worden. Men neemt maatregelen tegen een verwachte ijstijd. Sedert Darwin is God uit het gebeuren weggeredeneerd. De mens heeft het heerlijk ver gebracht en zal de laatste obstakels ook wel nemen. Alleen nu en dan verrast de Almachtige de geleerden met een aardbeving, een onvoorspelbare lavarivier, een insectenplaag waar geen woorden voor bestaan, een cycloon die de halve wereld beslaat, een stormvloed die een derde van ons land teistert.

Die in de hemel woont licht. Hij komt in zijn genade tot ons als de vroege en de late regen, precies wat we nodig hebben⁹⁾. Zo is Hij „goed doende van de hemel, regen en vruchtbare tijden gevend, onze harten schenkend overvloed van spijs en vrolijkheid”¹⁰⁾. En alleen voor het uitverkoren volk? Gelukkig niet. Hij doet zijn zon opgaan over bozen en goeden, regent over rechtvaardigen en onrechtvaardigen¹¹⁾.

De Doleantie van 1886 en haar geschiedenis (3)

Na wat we reeds hebben gezien, rest ons nog een tweetal bijdragen in het Doleantieboek. Hoofdstuk VIII is geschreven door DR D. TH. KUIPER (hoogleraar algemene sociologie aan de V.U.) en het handelt over „De Doleantie en de Nederlandse samenleving”. Daarna volgt een „epiloog”.

Dat hoofdstuk VIII sluit duidelijk aan bij wat in hoofdstuk I als „dragende achtergrond” van de Doleantie is getekend. De bewogen periode van 20 jaar ná 1870 doet ons, zo zegt de schrijver, vijf processen zien:

(1) toenemende maatschappelijke bedrijvigheid, sociale ontwikkelingen; (2) verdere differentiatie van de samenleving (kerkelijk, politiek, cultureel); (3) verdere pluralisering van de samenleving, onderlinge verbinding van organisaties op verschillende terreinen (begin van de verzuijing?); (4) verdere democratisering van de samenleving en (5) toenemende integrering van locale en regionale eenheden in de verschillende kaders van die samenleving (203). Dat alles leidde tot een radicalisering, verscherping van tegenstellingen, processen die tot ver in de 20e eeuw zich deden gelden. Hij tekent hoe de „kleine luyden” en de „locale elites” daardoor beïnvloed werden, hoe doorwerking daarvan in kerkelijke kring niet tegen te houden was en dus plaatselijke gebeurtenissen opgenomen werden in landelijke activiteiten. Daardoor kon de Doleantie om zich heen grijpen, was er een politiek ontwaken van een bredere groep. „De Doleantie van 1886 was een van meerdere bewegingen in de Nederlandse constitutionele „nachtwakersstaat”, wier optreden leidde tot de transformatie van een samenleving, waarin het oude „particularisme” op basis van stad, streek en stand domineerde, naar een gedifferentieerde en gepluraliseerde samenleving, die in de eerste plaats werd gekenmerkt door in nationale verenigingen georganiseerde „particuliere initiatieven” (239).

Het boek eindigt met een epiloog van de hand van dr O. J. de Jong, hoogleraar kerk- en dogmengeschiedenis aan de R.U. Utrecht.

Hij tekent op bondige, duidelijke wijze in slechts 3 bladzijden het geheel: wat gebeurde, waarom, welke gevolgen het had. En speciaal voor hen, die in de Ned. Hervormde kerk achterbleven: „het noodgedwongen aanvaarden van die richtingsverschillen, het moeten buigen onder een organisatie die weinig of niets meer liet zien van haar reformatorische afkomst dan alleen in enkele benamingen en termen” (242). Velen zullen zeggen: ja, maar de N.H. kerk is nu toch af van al die bestuurscolleges, reglementen enz. en in 1960 teruggekeerd tot een belijdende kerk? Inderdaad, op papier (jammer genoeg), in werkelijkheid is de richtingsstrijd ná 1886 en ook ná 1951 voortgezet.

Maar dat we weigerden de Waarheid onzes Heeren, toen het er op aankwam, in de praktijk los te laten, dat is ons tot hoofdzonde aangerekend.

Dr A. Kuyper in
„Het conflict gekomen”, I,
pag. 8.

Met 40 bladzijden registers (literatuur, noten, een persoons- en plaatsnamenregister) sluit dit boek af.

Gegeven de doelstelling, die de redactie zich stelde, mogen we concluderen: een geslaagd boek. Wat opzet en inhoud betreft ook een lezenswaardig boek, goed gedocumenteerd. En toch ...

Het is moeilijk onder woorden te brengen wat je in dit boek mist. Vandaar dat ik hier enkele gedachten laat volgen, waarin naar ik hoop uitkomt wat mij trof.

a. Als vaders in Israël in de familiekring de geschiedenis vertelden, waren ze er zo bij betrokken, dat ze zeiden: „wij zijn uit Egypte verlost, wij hebben in de woestijn dit en dat ondervonden” (Deut. 7:20 e.v., Matth. 23:35), hoewel het gebeurde in vroegere eeuwen plaats vond.

Zo'n verbondenheid met het gebeuren in 1886 tref je in het boek niet aan.

b. Daaruit is ook te verklaren dat je dankbaarheid voor dat gebeuren mist.

In 1936 kon er nog een „Gedenkboek bij het halve eeuwgetij der Doleantie” verschijnen. Dát gedenken tref je nu in de verschillende bijdragen niet aan. Eerder is er het op-een-afstand-beschouwen van de gebeurtenissen van een eeuw geleden. Een pogen om wat er gebeurde enkel „wetenschappelijk verantwoord” weer te geven?

c. Geen „reformatie van '86” dus, geen pogen tot uitdrukking te brengen hoe de Here Christus voor zijn gemeente zorgt, die beschermt en onderhoudt.

d. Dat alles behoeft ons niet te verwonderen. Na de oorlog is er veel veranderd, zowel in de Ned. Hervormde kerk als in de Gereformeerde kerken (syn.). Eerstgenoemde is van haar reglementen losgekomen en zegt thans „belijdende kerk” te zijn en beide willen „samen op weg”, wat met zich brengt dat grenzen flauwer worden en markante historische situaties niet altijd gelegen komen.

Is dan het overwegend aandacht geven aan maatschappelijke en sociale ontwikkelingen en invloeden daarvan in kerkelijke

¹⁾ Lev. 26:4; Deut. 11:14, 17 - ²⁾ 2 Kron. 7:13 - ³⁾ 1 Sam. 12:17, 18 - ⁴⁾ Amos 4:7 - ⁵⁾ 1 Kron. 17 - ⁶⁾ Job 37:6, 9; 28:26; 38:38 - ⁷⁾ Ex. 9:23 - ⁸⁾ Jer. 5:24 - ⁹⁾ Hosea 6:3; Joël 2:23 - ¹⁰⁾ Hand. 14:17 - ¹¹⁾ Matt. 5:45.

gemeenschappen wellicht als een „vlucht” aan te merken?

e. Ongetwijfeld zal lezing van het boek bij vele ouderen herinneringen oproepen aan de kerkelijke strijd in 1944 en 1968 e.v. jaren. Een soortgelijke strijd als die van een eeuw geleden, ook soortgelijke zonden zijn op te merken.

In dit verband wil ik nog twee brochures noemen, waarin gebeurtenissen rondom de Doleantie van 1886 beschreven zijn en die bovengenoemde manco's niet vertonen:

- een uitgave van de Willem de Zwijgerstichting te Apeldoorn: dr R.H. Bremmer „Kuyper, Hoedemaker en de Doleantie” (90 bladzijden);
- een uitgave van de werkgroep „Gereformeerd Schoolblad”: A. Janse „Richtingdrijvers en gehoorzame knechten” (30 bladzijden). (Eerder gepubliceerd in „Uit de geschiedenis der kerk”).

Persschouw

Op de vlucht

Vanmorgen hoorde ik voor de radio iemand over z'n jeugdjaren vertellen en dat levensverhaal trof me door zijn eerlijkheid en onopgesmuktheid. Na de mulo solliciteerde de geïnterviewde op een zonnige zondagmorgen bij een joods bedrijf, waar een kaartje voor het raam hing: verkoper gevraagd. De directeur aarzelde, maar nadat de jongen bevestigend had geantwoord op de vraag, of hij van muziek hield, werd een viool voor de dag gehaald en een sonate gespeeld. Toen bleek, dat dit spel de sollicitant ontroerde, was hij aangenomen.

Vervolgens werden onze jonge verkoper en de dochter van de directeur verliefd op elkaar. Veel stampeij, maar de liefde won.

Dan 10 mei 1940. De verkoper is nu korporaal en met twee soldaten, ook jongens van een jaar of negentien, stuit hij bij een verkenning op twee Duitse militairen. Die jongens willen er op af, maar hij zegt 'ze schieten ons kapot' en beveelt 'wegwezen'.

Na de capitulatie brengt hij zijn meisje, de rugzak om, naar de Hollandse Schouwburg, vanwaar de deportatie naar de vernietigingskampen begint. Tijdens het afscheidnemen komt een bewaker op hem af en vraagt, of hij soms ook mee wil. De verloofde maakt zich los uit de omarming en rent weg. Het lafste ogenblik uit m'n leven, herinnert hij zich.

Later verhoord, omdat hij ervan wordt verdacht bezittingen van de joodse familie te hebben verborgen, barst hij in snikken uit en vervalt tot zo'n zielig hoopje mens, dat de politie hem ten einde raad maar wegstuurt. Weer rennen geblazen.

Na de oorlog de van veel foto's voorzien deeltjes 'De bezetting' van dr L. de Jong gekocht. Het toeval is groot, 1 op de 6.000.000, maar in een kuil, waar de vermoorden naakt hun massagraf kregen, herkent hij onmiskenbaar het meisje uit wier armen hij vluchtte. Hij kon er toen met niemand over praten. Z'n vrouw wilde hij met deze zaak niet belasten. Moet je dan altijd blijven vluchten?

Dit is geen heldenepos, maar wel een menselijk verhaal en toch moedig ook om het zo te vertellen. Wij doen ons graag karaktervoller en stoerder voor dan we zijn en als we falen, proberen we dat te verbergen, of hebben er duizend-en-één excuses voor. Maar het gezegde 'liever blô Jan dan dô Jan' is de meesten van ons op het lijf geschreven. Het lijkt wel of er zoiets als hemelse bijstand nodig is om daar bovenuit te komen.

Loes van Lennep

Dit stuk knipten wij uit „Hervormd Nederland”. Jammer, dat de term: het toeval gebruikt wordt. Het toeval is een heidense uitdrukking, die we helemaal moeten zien kwijt te raken. Zondag 10 H. Cat. - vaak aangevochten en veel gesmaad tegenwoordig - verwijst ons naar Gods vaderlijke hand. Dat is heel wat anders! Dat doet ons de HERE, die op een eigen goddelijke manier in alle dingen bezig is, vertrouwen, al begrijpen wij Hem vaak niet.

Maar verder is het een indrukwekkend verhaal, dat je intens bezighoudt. Je proeft de beweging van de schrijfster tussen de regels door. De bijstand van boven werkt inderdaad bevrijdend ten aanzien van een situatie, die je anders je leven lang kan blijven beklemmen.

O. Mooiweer, Enschede

Kerknieuws

Verlenging preekconsent

De regio in het Zuiden heeft het preekconsent van br. H. van Winkelhoff te Eindhoven met een jaar verlengd.

Ned. Geref. Kerk van Heerenveen

De kerkeraad heeft besloten de kerkdiensten te Drachten, die vanaf april 1986 door en onder zijn verantwoordelijkheid als derde dienst van de gemeente van Heerenveen worden belegd, te verplaatsen van de zondagmiddag naar de zondagmorgen.

Met ingang van zondag 11 januari 1987 zullen de diensten, die in „de Schakel”, Klokhuislaan te Drachten worden gehouden, om 9.30 uur aanvangen.

Wijkouderling en contactpersoon voor de wijk Drachen is de heer A. Thiescheffer, E. Bosstraat 11, 9203 SN Drachten, tel. 05120-13306.

De kerkeraad heeft op het verzoek van de Commissie voor de Geestelijke Verzorging van Militairen ds K. Muller in de gelegenheid gesteld ingaande 1 april 1987 voor de periode van één jaar en acht weken het militair pastoraal als legerpredikant uit te oefenen.

Ambtsjubileum ds P. P. Goossens

Op 10 december 1986 was het 25 jaar geleden dat ds P. P. Goossens werd bevestigd als predikant. Dat gebeurde in het Groningse dorp Schouwerzijl. Nadat hij daar enige jaren met vreugde had gewerkt, werd hij door de Vrijgemaakte Gereformeerde Kerken van Oost-Soemba beroepen, in het bijzonder om de opleiding van de plaatselijke predikanten en evangelisten ter hand te nemen. In 1968 vertrok het gezin naar Soemba. Hoogtepunt in die jaren was de opening van het nieuwe kerkelijke centrum (zeg maar dorp) Parai Puluhamu. De gezinsituatie (de opleiding van de kinderen) leidde er toe dat het gezin in 1978 terugkwam in Nederland en een woning in Doorn betrok. Sinds die tijd gaat ds Goossens elk jaar een aantal maanden naar Soemba. En ook op dit openblik is hij daar: vertrokken op 4 december, een week vóór de datum van zijn jubileum. Na terugkeer van ds Goossens, begin februari a.s., zal in de gemeente van Doorn, in het bijzijn van genodigden, aan het 25-jarig ambtsjubileum aandacht worden geschonken.

Kerkopbouw in Zeewolde

Met ingang van 4 januari 1987 worden in de NG-wijkgemeente Zeewolde twee kerkdiensten per zondag in Zeewolde belegd. In september 1985 werd begonnen met de eerste kerkdienst, terwijl de andere dienst in Almere werd bijgevoerd. Dit heeft de onderlinge hand sterk bevorderd. Mede omdat de afstand naar Almere wat bezwaarlijk werd, is gezamenlijk besloten om tot twee kerkdiensten per zondag in Zeewolde over te gaan.

Met ingang van dezelfde zondag is ook van kerkzaal veranderd: de kerkdiensten worden nu gehouden in de RK-basisschool, hoek Horster-

Kolofon

Redactie:

Ir. A. Biersteker
T. Hoekstra
Drs. H. de Jong
Drs. P. J. van Kampen
Mr. dr. J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds. K. Muller
Ds. E. R. Postma

Adres van de redactie:

Ds K. Muller, Oude Veenscheiding 15,
8446 LC Heerenveen. Tel. 05130-20476.

Kerknieuws/Uit breder kring:

M. J. F. van der Wal, Brugakker 60-17,
3704 RA Zeist. Tel. 03404-61525.

Administratie-adres:

Postbus 84, 3956 ZS Leersum. Telefoon
03434-54288. Gironummer 404945 t.n.v.
Geref. Persvereniging Opbouw.

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 nov.

Abonnementsprijs (bij vooruitbetaling):

f 50,— per jaar of f 26,50 per half jaar.
Voor studenten f 40,— per jaar. Buitenland f 70,— per jaar of f 95,— per luchtpost.

Advertentieprijs:

45 ct per mm. Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”, Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist. Telefoon 03404-22452.
Postbus 244, 3700 AE Zeist.

weg-Palingweg (tegenover het oec. kerkcentrum Open Haven). De aanvangstijden zijn: 9.00 en 17.00 uur.

Alles blijft onder de verantwoordelijkheid van de gezamenlijke (NG-CG)kerkeraad van Almere vallen. Er wordt door de kleine groep in Zeewolde (ca. 30 leden) met inzet en geloof gewerkt aan de verdere opbouw van het kerkelijke leven in Zeewolde; er is voor de uitbreiding van het aantal diensten gelukkig voldoende medewerking van de predikanten. De kerkeraad van Almere hoopt, dat de zusterkerken via de kollekte voor de polders dit kerkwerk blijven ondersteunen, juist nu tot deze uitbreiding besloten werd.

Kontaktadres in Zeewolde is: dhr. D. J. van der Horst, Trekkersveld 107, 3899 XM Zeewolde, tel. 03242-1419.

Psalter 1980

De Stichting Schriftgetrouwe Psalmberijming, die de uitgave 'Psalter 1980' tot stand bracht, heeft met ingang van 30 dec. 1986 de verdere zorg voor deze Psalmbundel in handen gelegd van Uitgeverij Buijten & Schipperheijn te Amsterdam, en zichzelf per dezelfde datum ontbonden.

De overeenkomst met de uitgever houdt niet alleen in dat hij de verkoop aan boekhandel en particulieren blijft verzorgen, maar ook dat hij de auteurs zal vertegenwoordigen in geval Kerken overwegen van hun werk gebruik te gaan maken voor haar eredienst.

'Psalter 1980', vervaardigd door een groep gereformeerde belijders, onderscheidt zich door zijn nauwe aansluiting bij de tekst der Psalmen in de Heilige Schrift, en door zijn goede zingbaarheid op de Geneefse melodieën uit de tijd der Reformatie.

Van de 150 Psalmen werden er 15 berijmd door Israël Abrahamson, 36 door J. Klein Fzn., 86 door drs Joh. Luijkenaar Francken en 13 door Johan de Weve.

COGMA

Gelieve te wijzigen op blz. 183 en eventueel ook op blz. 126 (advertentie) van het jaarboekje van de Ned. Geref. Kerken het adres van het secretariaat.

Het adres vanaf 15 dec. j.l. is als volgt: H. J. Bosch, Walkottelanden 40, 7542 MR Enschede. Tel. 053-762272 (ongewijzigd).

Jij helemaal anders? We willen nadenken over de vraag of je als christen wel zoveel anders bent en als dat zo is, in hoeverre dit tot uiting komt in jouw leven als student. Daarnaast worden er lezingen gehouden over „Wetenschap en haar grenzen” en „Denken en voelen van deze tijd”.

Naast al deze inspannende programmapunten willen we ook tijd besteden aan ontspannende activiteiten

als sport en spel, wandelen in een schitterende omgeving en een excursie naar Trier.

De conferentie wordt georganiseerd door IFES-Nederland en -België, en door het Chr. studiecentrum. De IFES is een wereldwijde organisatie van christelijke studentengroepen. Ook Nederland kent een afdeling van de IFES. Bij deze afdeling zijn de diverse christelijke studentengroepen, die je in alle universiteits

en HBO steden kunt vinden, aangesloten. Deze studentengroepen zijn o.a. ICHTUS, CSFR, ALPHA, SSR-NU Utrecht.

De prijs van deze negendaagse conferentie is f 215,—. Voor meer informatie kun je terecht bij het IFES-Chr. Studiecentrum, N.Z. Voorburgwal 96-I, 1012 SG Amsterdam (020-257141) of bij Rien Benard, tel. 015-145233. Bij deze adressen kun je ook een folder aanvragen.

Uit breder kring

Theologische Hogeschool te Apeldoorn

Het is gebruikelijk, dat in de maand januari aan allen, die erover denken om aan de Theologische Hogeschool te Apeldoorn te gaan studeren, de nodige informatie wordt gegeven. Wie daarvoor naar Apeldoorn komt, hoort het een en ander over de gang van zaken aan de hogeschool en kan vragen wat hij of zij wil.

We hopen elkaar dan D.V. vrijdagmiddag 23 jan. a.s. om 14.30 uur te ontmoeten. Wie er belangstelling voor heeft, kan zich na 5 januari schriftelijk of telefonisch melden bij de Theologische Hogeschool. Het adres is: Wilhelminapark 4, 7316 BT Apeldoorn en het telefoonnummer 055-213156.

IFES-Nederland

Voor de 13e keer wordt er ook dit jaar een vakantieconferentie georganiseerd voor aankomende eerstejaars studenten van universiteit en HBO. Deze conferentie wordt gehouden van 31 juli t/m 8 augustus in Bech, Luxemburg.

Het thema van de conferentie is

EEN PROTESTANTS-CHRISTELIJKE HBO:

iets voor jou?

Informatie tijdens ons **OPEN HUIS**
op zaterdag 24 januari a.s. tussen 10.00 en 16.00 uur.

De dagopleiding van de **SOCIALE AKADEMIE** heeft drie richtingen: sociaal cultureel werk, inrichtingswerk en maatschappelijk werk. De deeltijdopleiding (P.T.O.) alleen sociaal cultureel werk en maatschappelijk werk.

De **HOGERE BEROEPSOPLEIDING TOT VERPLEEGKUNDIGE (HBO-V)** heeft zowel de gebruikelijke 4-jarige opleiding als de V-HBO-V: door vrijstellingen mogelijk in 3 jaar.

De **KADEROPLEIDING GEZONDHEIDSZORG**: bestemd voor gediplomeerde verpleegkundigen, die zich willen bekwamen in de uitoefening van leidinggevende taken.

Niet alleen aanstaande studenten, maar ieder die nader kennis wil maken met een prot. chr. opleiding tot welzijnswerker en/of verpleegkundige, is van harte welkom.

de dijverberg

protestants-christelijke hbo op g.g.

open huis SOCIALE AKADEMIE:

Galvanistraat 7 te Ede;

open huis HBO-V en

KADEROPLEIDING:

Beukenlaan 4 te Ede.

Postadres: Postbus 8071, 6710 AB Ede.
Telefoon: (08380) 2.22.30

Het bestuur van de
Christelijke Gereformeerde
Jongeren Organisatie (CGJO)
vraagt voor zo spoedig mogelijke
indiensttreding een

BUREAUFUNCTIONARIS m/v

om in nauwe samenwerking met de huidige staf op het jeugdwerkcentrum te Apeldoorn correspondentie, financiële en ledenadministratie te verzorgen en mee te werken bij de voorbereiding van publicaties en zommerwerk. In dit kader zal de functionaris ook direct contact onderhouden met aangesloten clubs en verenigingen.

Het betreft hier een part-time functie (30 uur) waarvan de salariëring geschiedt volgens de CAO Welzijn. Er zijn goede sociale voorzieningen en een pensioenregeling.

Gevraagd wordt:

- iemand tussen 25 en 35 jaar
- bij voorkeur lid van de Chr. Geref. Kerken
- opleiding: MEAO of gelijkwaardig niveau
- goede contactuele eigenschappen
- accuratesse
- goede uitdrukkingsvaardigheid in woord en geschrift
- bekendheid met het werk van de CGJO en instemming daarmee strekt tot aanbeveling.

Ieder die belangstelling heeft voor deze functie kan informatie winnen bij de voorzitter van de CGJO: ds C. J. van den Boogert, Kon. Julianalaan 13, 8302 CC Emmeloord, tel. (05270) 12475.

Soll. met opgave van tenminste twee referentie-adressen kunnen, binnen twee weken na het verschijnen van dit blad, worden gericht aan het bovenstaande adres.

Nieuws

De Burght

Burghtactiviteiten speciaal voor ú!

• Senioren-midweek	13-16 januari	f 195,-
p.p. volp.
• Thema-reünie
Ned. Ger. Kerk	27-30 januari	f 185,-
p.p. volp.
• Kreatieve
midweek II	3-6 februari	f 195,-
p.p. volp.

Bel voor meer informatie:

01115-3030

Internationaal Christelijk
Conferentie- en Vakantiecentrum

Hogeweg 55, Postbus 42
4328 ZG Burgh-Haamstede
Tel. 01115-3030
Postgiro 4441991

